

17.9.2003

612/4/03

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola

KÄRÄJÄTUOMARIN KÄYTTÄYTYMINEN

1

KANTELU

A pyysi oikeusasiamiehen kansliaan --- saapuneessa kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan Mustasaaren käräjäoikeuden kärjätuomarin menettelyä liikenneturvallisuuden vaaran taminasta koskevassa asiassa ---.

Asiaa oli käsitelty Mustasaaren käräjäoikeudessa Kristiinankaupungin istuntopaikassa ---. A kertoi, että kärjätuomari oli huutanut hänelle "*pidä turpasi kiinni*", kun A oli ollut kysymässä syyttäjältä jotakin. Kärjätuomari oli myös sanonut A:ta "*vainoharhaiseksi*". A:n kirjoituksen mukaan hänelle ennestään tuntematon kärjätuomari ei ollut ilmoittanut A:lle nimeään, kun hän oli sitä tiedustellut. Kärjätuomari oli vain kehottanut tekemään valituksen ja rikosilmoituksen.

A kertoi myös muun muassa, että tuomion julistamisen jälkeen syyttäjä oli mennyt kärjätuomarin luo ja vaatinut lisärangaistusta. Kärjätuomari oli meinannut repiä jo kirjoitetun sakkolapun. A:n vastustettua menettelyä kärjätuomari oli kuitenkin todennut, ettei uutta sakko lappua voitu enää tehdä. Kun uuden sakkolapun kirjoittaminen ei ollut onnistunut, syyttäjä oli ilmoittanut valittavansa hovioikeuteen. Myös A oli ilmoittanut valittavansa, jolloin kärjätuomari oli tivannut häneltä sitä, mistä hän valitti.

A on lisäksi arvostellut hänelle esteettömän poissaolon varalta asetetun 1.000 euron uhkasakon suuruutta.

2

SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin kärjätuomari B:ltä selvitys .

Selvityksessään kärjätuomari B myönsi, että hän oli käskenyt A :ta "*pitämään turpansa kiinni*". Tämän vaihtoehtona olisi selvityksen mukaan ollut A:n poistaminen salista häiritsevän esiintymisen vuoksi. B oli ensin useita kertoja ystävällisemmin kehottanut A:ta käyttäytymään kunnolla. B ei ollut poistanut A:ta salista A:n oikeusturvan vuoksi.

Selvityksen mukaan 1.000 euron uhkasakko oli ollut välttämätön, koska A oli aikaisemmin tuomittu esteettömästä poissaolosta ja koska poliisi oli useita kertoja joutunut noutamaan hänet oikeuteen. Muilta osin B on kiistänyt A:n kirjoituksessa esitetyt väittämät

A ei käyttänyt hänelle varattua tilaisuutta vastata selvitykseen.

RATKAISU

3.1

Käräjätuomari B:n käyttäytyminen

3.1.1

Oikeusohjeet

Perustuslain oikeusturvaa koskevan 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

Oikeudenkäymiskaaren 14 luvun 6 §:n mukaan oikeuden puheenjohtaja on velvollinen valvomaan järjestyksen noudattamista istunnossa. Hänen tulee sen vuoksi keskeyttää sopimaton lausuma ja oikaista jokaista joka käyttäytyy häiritsevästi tai asiattomasti. Jollei puheenjohtajan määräyksiä noudateta, poistettakoon tottelematon oikeuden istuntohuoneesta.

Mainitun luvun 7 §:n mukaan sitä, joka häiritsee käsittelyä tahi ei tottele oikeutta tai sen puheenjohtajaa taikka muutoin loukkaa tuomioistuimen arvoa tai joka oikeudessa tahi oikeuteen annettussa kirjoituksessa käyttää loukkaavaa taikka epäkunnioittavaa puhe- tai kirjoitustapaa, saa oikeus omasta aloitteestaan heti rangaista sakolla.

Valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin nojalla, jota virkamieslain 45 §:n nojalla sovelletaan myös tuomarin virkaan, virkamiehen on käytäyttyävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Säännös edellyttää hyvää ja asianmukaista käyttäytymistä.

3.1.2

Arviointi

Saatu selvitys on osin ristiriitainen sen kanssa, mitä A on kertonut kirjoituksessaan. Saadun selvityksen valossa katson kuitenkin selvitettyksi, että käräjätuomari B on pitäessään järjestystä oikeussalissa kehottanut A:ta *"pitämään turpansa kiinni"*.

B on oikeuden puheenjohtajana ollut velvollinen pitämään järjestystä oikeussalissa. Hänen on tullut oikaista jokaista joka käyttäytyy häiritsevästi tai asiattomasti. Tässä toimessaan B on ensin ystävällisemmin kehottanut A:ta käyttäytymään asianmukaisesti ja tämän jälkeen kehottanut A:ta *"pitämään turpansa kiinni"*.

Tuomarin virka on erityistä luottamusta ja arvostusta vaativa tehtävä ja edellyttää korostetun asiallista käyttäytymistä. Sen vuoksi tuomarin on oltava varovainen lausumissaan. Sopimattomaksi koetut lausahdukset saattavat herättää epäilyksiä tuomarin asenteellisuudesta, vaikka ne eivät suoranaisesti horjuttaisikaan luottamusta itse oikeudenkäynnin puolueettomuuteen. Tuomarin on kyettävä suhtautumaan henkilöihin ja mielipiteisiin ristiriitaisissakin tilanteissa sävyisesti.

Pidän uskottavana, että A on omalla käyttäytymisellään antanut B:lle aiheen ryhtyä toimenpiteisiin järjestyksen palauttamiseksi. Tällaisessa tilanteessa puheenjohtaja voi paitsi käyttää oikeudenkäymiskaassa säädettyjä keinoja, myös puhutella asianomaista tiukkaankin sävyyn ja siten osoittaa päättäväisyyttä prosessinjohdossaan. Käytettävät ilmaisut eivät kuitenkaan saa olla alatyylisiä tai asianomaista loukkaavia. Tältä kannalta pidän B:n puheena olevaa lausumaa sopimattomana.

3.2

Muut kantelussa esitetyt asiat

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että asiassa ei ole muilta osin menetelty oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävin tavoin.

Siltä osin kuin kysymys on A:lle asetetun uhkasakon suuruudesta totean, että Mustasaaren käräjäoikeus on määrännyt sen sille lain mukaan kuuluvan harkintavallan nojalla. Asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että käräjäoikeus olisi ylittänyt harkintavaltaansa tai käyttänyt sitä väärin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1.2 lausutut käsitykseni kärjätuomari B:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aihetta.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan kantelijalle.